

Oglas, pripisana itd.  
tiskaju i račinaju se na temelju  
običnog censusa ili po dogovoru.  
Novci za prednjoštu, oglase itd.  
čaju se naputnicom ili poloz-  
nicom post. Štedionice u Beču  
na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno oz-  
načiti ime, prezime i najbolju  
pošt prednjoštu.

Tko list na vremenu ne primi,  
neka se juvi odpravniku u  
otvorenem pismu, za koji se  
ne plaća poština, ako se izvana  
napiše „Reklamacija“.

Cekonog računa br. 847-849.

Telefon tiskare broj 38.

# NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nosloga sve poljvarci“. Narodna poslovica.

Odgovorni urednik i izdavatelj Stepe Gjivić. — U nakladi tiskare J. Krmptović i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

## Zar opet uzmak?

U Istri pripravlja se drugo izdanje glasovite borbe i sramotnog uzmaka radi dvoježičnih nadpisa. Ona borba je još gotovo živa u pameti naših čitatelja. Proti dvoježičnim nadpisom na tablaj sudbenih oblasti Istre ustala je talijanska vladajuća svj. Agitaciju započeo židovsko-liberalni listovi; prvi im se odazva zemaljski odbor u Poreču, zaštitni talijansko političko društvo pak pojedine obćine itd. Najodlučnije prosvjedovale proti tim nadpisom u Piranu, Kopru, Balah itd. U ta mjeseca poslano bila je vojničtvu i oružničtvu, da braniti proti nasilnikom i izrednikom dvoježične tabele, izveštene uslijed naredbe ministra pravosuđa, i da štiti državnu vlast. Pak šta se je dogodilo?

Naredba ministra pravosuđa osta mrtvo slovo. Dvoježične nadpise negde skinute, drugdje neizvješće je ostalo sve pri starom. Pouštenim izgredi, biesnom vikom i grožnjom dosegao talijanski gospoda svoju svrhu. Nasilje slavilo je pobedu nad pravicom i zakonom. Zakon, pravo i državna vlast uzmakao pred šakom strastvenih vikača, izgrednika i nasilnika. Talijanska gospoda Istre poslužile su svojim narodnim sredstvom proti državnim temeljnim zakonom, proti državnoj vlasti, proti slaboci austrijskih državnika.

Sada im se pruža opet prilika, da ponove staru komediju. Ministarstvo željeznica izdalo je nalog, da se postave dvoježični nadpisi na postajama novo-sagrađene željeznice Trst-Poreč i troježični oglasi i objave u postajama, na križiščih i ostalih pogibeljnih mjestih.

Proti dvoježičnim talijansko-hrvatskim ili slovenskim — nadpisom ustali su prvi židovsko-liberalni listovi Trsta. Na to se je oglasio zemaljski odbor, talijansko po-

litiko društvo, talijanske občine itd. Ista igra kao i proti dvoježičnim tablajima na kotarskih sudovima. Uspjelo im prvi put, pak zašto nebi i sada?

Proti troježičnim oglasom i objavama neimaju ništa, jer je tu po sredini njemački jezik, kojem neima absolutno u Istri mesta, jer nije taj običajni, nije zemaljskim. Ali demonstranti neće da se zamjeri Niemcem, neće da dodu u sukob sa vladajućim sustavom u Primorju. Oni trpe njemački jezik, kojim se u Istri nitko neusluži, koji je isto tako tudji Talijanom, kao što i Slavenom, samo da mogu zahtijevati, da se odstrani sa nadpisima hrvatski ili slovenski jezik, kojim se služe dve trećine pučanstva Istre. Ulagavaju se Niemcu tudjincu, samo da mogu tlačiti i gažiti domaćinu Slavena.

Po nalogu ministarstva željeznica stigli su dvoježični nadpisi za postaje Kopar, Milje, Dekani, Dolina itd. Na tih nadpisima je svuda na prvom mjestu talijanski jezik, dapače i u čisto slovenskih občinah Dekani i Dolina. Nu ni to nebitno talijanskog gospodi pravo. Po njihovom zahtjevu nesmije da bude na čitavoj novoj pruzi nikakva izvanjskog znaka o tom, da imade u Istri Slavena. Nova istarska željeznicna mora da prikaže svakom tudjincu — putniku Istru čisto talijanskom pokrajinom.

Najviše ih u oči bodu za sada slovenski nadpisi, koji su imali doći na postaje u Kopru i Milje — jer da su te dvije postaje tobožno čisto talijanske, a slovenski nazivi „Kopar“ i „Milje“ da su posve novi, od slovenskih agitatora izmisljeni! Proti ovim nadpisom dosegao slijepu praslinu koja na žalost nije ostala bezuspješna.

Doznali smo naime iz pouzdane izvora, i to još prije nego li talijanski li-

sčvi, da je stiglo iz Beča u Kopar nalog, da se za sada neizvješća dvoježičnih nadpisu na postajama u Kopru i Milje. Odmah smo znali, što to znači i na čemu smo. Vist tu priobčimo bezodvlačeno našim zastupnikom u Beču, a predsjedničtvu političkoga društva „Edinstvo“ u Trstu upravile je na ministra željeznica ostar prosvjed proti takvom postupanju.

Zapovjed, da se neizvješća dvoježičnih nadpisu, stigla je iz Beča stalno uslijed grožnje talijanskih zastupnika u Beču i uslijed rovarenja talijanske gospode u Istri. Ministar željeznica pozvao je naime tim svoju prvobitnu naredbu, da se privrede dvoježični nadpisi, koje se je imalo na rečenih postajama izvješćiti. On je uz maknuso pred grožnjama talijanske poulične fukare, koja se je zaprijetila, da će demonstrirati proti dvoježičnim nadpisom, kako je demonstrirala u svoje vreme proti dvoježičnim tablajem.

Da prestraši tim više ministra željeznica, sazvao je zemaljski odbor upravno više nove željeznice u Beču, gdje da će odlučno zahtjevati od njega, da ukine svoju naredbu o dvoježičnih nadpisih na svih postajama nove istarske željeznice. Te grožnje reč bi da pomoge.

Citamo naime u talijanskih listovima od dne 10. t. m. da je izdala novi način gledje željezničke postaje u Kopru, i to u tom smislu, da se od sada neće više imenovati ona postaja ni Kopar ni Capodistria, već: „San Canziano“ (t. j. sv. Kancijan). Tako misli vlast spašili i želje i kozu. Ali se ljuto vara. Talijani prosvjeduju već sada proti takvom rešenju tog prepornog pitanja, a Slaveni nemogu mukom preći na dnevni red preko tog vladinog uzmaka. Taj bo nije samo nečastan za samu vlast, već

svojom kući. Doznavali Turci za tu našu namisao, pa nas istekali odma iza dalmatinske granice. Mi prolazimo jednim dörom, a oni sa okolnih glavica udri u nas iz pušaka. Vičem ja družini: rastrčite se i putcavte! Tu je bilo ogona žestokoga. Bili smo se debeli tri sata. Rastjerasmo Turke, ali nam osta ranjen drug Krajina. Kad se moji četnici razbjegose i povratise svojim kućama, ne htijuci nositi glavu u torbi; sami ostadoše sa mnom prvašnji drugovi: Sekulović, Mestrovic i Nosić. Stadoh im ja tad govoriti: nas četvoricu samu nemozemo u Turku, a oko medje vec nam nije mjesto. Uhode nas kolone; čak iz Beča išlu rusu glavu moju. Došla je doba rastajanja. Vratite se vi k svojim kućama, a ja ēu pribjeći u Crnogoru. S Bogom braća! — Kad ovo izrekoh, Sekulović i Mestrovic rasplakali se od miljina, a Nosić se pokucio, jer je „rdja“ uviđao mislio o izdaji. Ja se nadjoh meka srca, pa, videći drugove gdje suze rone, rekoh im: a vi dakle ostanite sa mnom, pa sto Bog dade i sreća junaka!

Ja: Čuo sam, Šimiću, da je bivalo s tobom četnici ne samo iz imotske krajine nego i iz Sinja i čak iz Vrljike. On: Jest istina! Jednom sam glavom bio pošao u Vrljiku i doveo nekoliko srčenih drugova odante i iz Sinja. Hljedoh tada s njima otisnuti se u Bosnu i sadići Turke sve redom. Baš smo se spremlali pohoditi Adži-Ali bega u Travniku, koji je imao na hambare dukatā, a sve prestatno biju s Turcima, pa sam i ja želio sa Crnogorcima četovati. U manastiru kazivati.

je skrajno nepravedan i sramtan i za većinu pučanstva pokrajine.

Dvoježični nadpisi moraju ostati na svih postajama nove željeznice, kako određuje naredba ministarstva željeznica i kako zahtjeva pravica i zakon. Ali to zahtjeva odlučno i državna vlast, koja je tujo po sredini, jer ako mora na svaku pouličnu demonstraciju raznajane talijanske gospode ukidati vladine naredbe, koje se osnivaju na državnih temeljnih zakonih, onda negovorimo više o državnoj auktoriteti, ni o velevlastnom položaju monarhije.

Gg. ministri držati će bar toliko do svojih naredaba, da će im znati pričaviti vrednost i poštovanje, jer inače moraju izgubiti sav ugled i upliv. Naredbe se izlaze da se ih vrši, il se ih u obće ne-izdaje.

Naši zastupnici na carevinskom vjeću obavijeni su o tom najnovijem spletku: riječi talijanske „Signori“ Istre i o dosadašnjem uzmaku cesarske vlade. Oni znaju i sami što im dužnost nalaže, da obrane naše narodno pravo, da pribave našemu jeziku ono mjesto, koje ga ide po broju pučanstva pokrajine, da izvoje poštovanje i vršenje vladinih naredaba i da očuvaju čast i ugled državnih temeljnih zakona i državne vlasti.

## Iz carevinskog vjeća.

Beč, 11. februara 1902.

Petak je proračunski odbor nadaljeva razpravu proračuna. Privolje je na podporu od 16 milijuna kruna, koja se ima davati kroz 10 godina gradu Pragu za zdravstveno uredjenje toga grada, za godinu 1902. kruna milijun i šest sto tisuća. Privolje je također

Domišlić pod Mostarom imao sam prijatelja igumanu, koji pisa kneževu sekretaru, a momu komisiji popu Jovanu Sundetiću, bi li me knez primio, pa Sundetić bijaše odpisao, da mogu doći slobodno.

Ja: Kad si ostao bio opet sam sa ona tri stara druga, što ste dalje činili?

On: Hajdukovali smo, a da što? Turci nisu znali, da mi se je razbijegla ostala družina, pa su držali od straha. Koliko bi god kojega učionio, poslao bi mi odma. Grnulo je dukalā kao pjeska. Poručivali su mi Turci, da ne izlazim pred njem na puteve, da im ne razbijam trgovine, da im ne nosim oružja — jer je najveća sramota Turčinu, kad mu dignes oružje — a da pitam blaga koliko mi drago. Stiže mi glas, da je došao jedan veliki kraljev čovjek u Imotski, te stavio veliku ucjenu na moju glavu, ili mrtvu ili živu. Čuo sam, da je pitao: ja sam li pijanac i jesam li podan za ženama, pa, kad mu odgovorise, da na meni nije ni jednog, ni drugog od tih betega, onda on da je rekao: teško će ga dakle biti uloviti, ali valja ipak uložiti sve sile; do potrebe dignuti čemo i vojsku na Šimića. — Tužan Andrija, ruža ti se piše! — rekoh sam sobom, kad čuh uve glase, ali drugi niesam htio ništa.

(Nastavak slijedi.)

## PODLISTAK

### Drugi razgovor sa hajdukom Andrijom Šimićem.

(Nastavak.)

Ja: Jesi ga bio baš srčan — pot ti se ohladio!

On: Čuj sada, da ti kazivam dalje o Dundiću. Prije nego ēu ga ja ići polohiti na njegovom domu, upade on meni sam u šake kao lisica u gvođaju. U Bosni je sajam. Iz Imotskoga zaputili se dernečari na buljuke. Mi smo hajduci u meterizmu blizu druma. Hoće Sekulović, da ustavlja svakoga, a ja ne dam. Eto o ručnim dobam Dundića. Razvalio se na konju kao gromina. Siedi mu se, dugi brei oborili po srebrenim pucima na jačermi. Gazi pred njim momak. Ja iskočim iza bukve: „stan! Dundiću, dragi pobratime!“ On probliedi kao krpa. Da sam ga zaklao, zar kaplja krvi ne bi bila iz njeg prokapić, ali ga ne htjeli klati (niesam nikoga, pa jer bi i njega?) već ga, kao majka dieće, primih u naručaj i skinutu sa konja. Rekoh mu tada momku: pojaši konja, vrati se kući i reci mi Dundicu, kad joj je do Stambula na dvadeset konaka hoda

bilo teško malo preobuke za moje ljudi, svugdje je mogao i daniti i noćevati u

zelju sa Crnogorcima četovati. U manastiru kazivati.

## Dispozicioni fond

Taj dispozicioni fond ili razpoloživa zaklada iznosi 200.000 kruna. To je svota, o kojoj netreba e. kr. vlada da daje računa. Iz njega se da podpore ili bolje odšteti onim novinama, koje po želji vlade pišu u vladinom smislu. Mnogi brane tu stavku, jer da je i vlasti nužno se braniti od napadaju drugih novina. Mnogi ju smatraju nemoralnom, jer se u dotičnih novinama za plaću piše. Obćenito se smatra glasovanje za tu stavku kao povjerenje svakodobnoj vladi. I vlada ju smatra takovom, ako ju ikako može dobiti. Držim da njoj nije toliko do onih 200.000 kruna, jer jih može u proračunu od kakovih 1600 milijuna kruna i inače naći. Vlada Koerberova bila bi ostala i dalje, da i nije bila glasovana ona stavka. Glasovana njoj je. Ona je s tim zadovoljna. Već više godina nije bio nijednoj glasovan. Novine koje pišu za nju, za plaću, izriči veliku radost nad tim, te vide u tom njezinu jakost. Ona da uživa povjerenje većine zastupničke kuće, premda su njeke stranke izjavile da je to više radi potreba države nego radi povjerenja vlasti.

Za dispozicioni fond glasovali su njemačke stranke, njemački veleposjed, njemačka liberalna stranka, njemačka katolička stranka, socijalno kršćanska njemačka stranka, na dalje Poljaci, češki veleposjednici, i Rumunji. Proti tomu fondu su glasovali mladočesi i češki agrarci, Slovenci i Hrvati, njemački nacionalci, njemački radikalci i njemački socijalni demokrati Pernerstorfer. U sve 22 za, a 17 proti.

Talijani, koji se toliko kostruše za opozicijom i obstrukcijom, su u tekli. Rizzi putovao je već prije u Pulu, Malfatti u Innsbruck — tako bar piše njihov zagovornik tršćanski Židović „Il Piccolo“.

### Posle glasovanja o Celju.

Već sam vam javio, da su se slovenski zastupnici, ujedno sa hrvatskim i rusinskim, posle glasovanja gledaju premeštajem tobož slovenske gimnazije iz Celja, sastali, dali izražaju o svojoj ogroženosti i složili se o dalnjih koracih. Obćenito se je govorilo i pisalo o slovenskoj obstrukciji, koju bi poduprili i Hrvati i Rusini, i naročito takodjer Česi. S tim u savezu govorilo se je čak i pisalo o krizi ministri Rezeka, o tom naime, da će Rezek položiti svoju ministarsku listinu, ako bi se imalo dogoditi ono što je resolucija Stürghovih zahtjevala. I valja priznati i nagašiti: i češki zastupnici, i češke novine pokazale su se kako nikad solidarnim sa Slovencima i Hrvatima. Čehom valja takodjer pripisati, da je došlo do dogovora iznadaju predstavnika slovensko-hrvatskih klubova i između ministra-predsjednika. O tom dogovoru izaslo je u svih novinama slijedeće priobčenje: „Na poziv ministra-predsjednika konferirali su danas (dne 8. februara) u parlamentu on i jugoslavenski zastupnici Borčić, Kvekvić, Pogačnik, Robić i Sušteršić, kao predstavnici triju jugoslovenskih klubova, o položaju stvorenom sa Stürghovom resolucionom. Iz više od jednosatnog pogovora cipili su jugoslovenski zastupnici uvjerenje, da razpoložaj vlade nije takov, da bi se jugoslavenski klubovi sada morali lutati najskrajnjim sredstvima.“

I obstrukcije nije do sad.

### Zakon o novacih.

U sjednici zastupničke kuće od subote razpravlja se je zakon o privoli za unovacenje. Proti samomu novacenu, kao takovomu nije niko govorio, svi smatraju vojsku potrebitom. Nego govorilo se je proti postupanju u vojski, obćenito i u pojedinim slučajevima. Govorilo se je oštvo, bez obzira. Govorilo je tako češki jedan agrarac, bivši vojnik, jedan češki radikalac, bivši poručnik, Malik, i jedan socijalni demokrat, Dašinski. Ovaj svakako najčešće. Govorio je osobito o slučaju nadporučnika Matačića sa princezemom Koburgovom. Dašinski drži, da Matačić već četvrtu godinu

nedužno u zatvoru čami, i opisuje što sve mora u njem trjeti, kako se s njim postupa.

Ministar domobranstva još nije govorio. Četvrtak će. Onaj dan dolazi na red i naš Blažkini, koji će se više osvrnuti na naše odnosa na jugu stojeće u vezu s vojskom.

Medju tim je već do sad naš Spinčić postavio rezoluciju: „C. kr. vlada se poziva, da ustanove obrambenoga zakona dade mjenjati u smislu, da jedini kao uporišće za djelo nesposobnih roditelja odlučeni im bude oslobođen od aktivne vojne službe takodjer u slučajevima, u kojih taj jedini sin ima doista brata, koji pak, oženjen izvan kuće, oženjen, s djeecom, jedva se uzdržaje, i makar da roditelje nepomaže. Takav da je zakon. Nek se daki mjenja.“

Učinio je tu rezoluciju na temelju žalostnoga izkustva. Olci sluci i nemoćni imadu jedinoga sina koji bi jih pomagao, u vojski, ali se jih neoslobadaju od aktivne službe, jer da imadu drugoga brata, makar je taj drugi izvan kuće, oženjen, s djeecom, jedva se uzdržaje, i makar da roditelje nepomaže. Takav da je zakon. Nek se daki mjenja.“



### Franina i Jurina.



Jur. Franina, Franina.

Fr. Ma vavek, vavek Franina: već sem i štaf.

Jur. Ki je boles?

Fr. Ki je boles, ce ja znam?

Jur. Sem videl zveto hodeli va ulici, kuntra njegovoj uzanciji, Dotura, pa je certo ki boles.

Fr. Aj trubilo, niki nije boles, ma su brze volatunci, pa gre po kućah-kupiti vete.

Jur. Pasja nogu! tako je zvelat za kupili vote a prit na bolne nemore, pa umru ka bestije!

Fr. Ce čes: takovi su ti nam nasi Talijani!

Jur. Pa bi za njih volat?

t. j. Ugarske. Tomu dodaju hrvatski listovi punim pravom, da bi bio imao biti u pratiovi nadvojvode i zamjenika Hrvatske istim pravom kano i zamjenika Ugarske.

Iz Budimpešte pišu bečkim listovom, da bijahu tamо vrlo važne ministarske sjednice, na kojih se je razpravljalo o prodjeljenju trgovackih ugovora sa Njemačkom, Italijom i Srbijom. Polag jedne klauzule mogu biti trgovacki ugovori Njemačke, sklopljeni godine 1890., mučke prodjeljeni na jednu godinu, bez osobitog učinkovanja od strane državnog sabora. Njemačka vlada izjavila je nedavno svoju namjeru, da neće odkazati sa svoje strane trgovackih ugovora, pak da su i ministri Austro-Ugarske u Budimpešti zaključili, da te ugovore mučke produljiti za jednu godinu.

Crna Gora. Iz Cetinja javljaju, da se je vratio barski nadbiskup Milinović iz Rima, gdje da je obavio poslanstvo kneza Nikole u poslu zavoda sv. Jeronima.

Rusija. Sve ruske novine izvješćuju obširno o boravku austrijskog nadvojvode Frana Ferdinanda u Petrogradu. Dne 10. t. m. bio je nadvojvoda sa ruskim prieslonasjednikom i prvi put u lovu nelegalno Petrograda. Nadvojvodi poklonio se je deputacija grada Moskve, koja mu je pružila u znak dobrodošlice po ruskom običaju soli i kruha. Car Nikola odlikovao je pratinju nadvojvode visokimi redovima.

### Mjestne:

Uzorna hrvatsina! Koji želi naučiti uzornu hrvatsinu, neka se obrati na c. kr. kotarsko školske vjeća u Puli. Ono je naime razposlalo učiteljem onoga školskoga vjeća slijedeći spis u talijanskom i hrvatskom jeziku. Čujte hrvatski tekst:

Vodstvo pučke škole

U treb danali imu se prijaviti koja počna sredstva su trebajuća za poljodjelne tešaj, koje orudje se trebova i koji iznos je potrebit za uzdržavanje šk. vrta. Zajedno imu se napuniti priloženi izkaz. (A izkaza niti nisu poslali!)

Pola 20/12 901.

Rossetti.

Talij. glasi ovako:

Entro tre giorni riserica quali mezzi d'istruzione occorrono a codesta Corso di perfezionamento agrario se mai si tiene e quali attrezzi all'orto scolastico e quale importo sia necessario a mantenere quest'ultimo se mai codesta scuola ne ha uno.

Pola 20/12 901.

Rossetti.

Nama se čini, da nije pravo prevedeno, ali to nas nije briga, samo gledajte kakav hrvatski jezik je to! Rugaju se s nama na svaki način. Ovi isti stvar pišu svake godine a nikad ništa ne daju, osim godišnjih 10—15 K podpore. Dakle zatidu mi papir nazat.

Naš zastupnik Spinčić imao bi interpelirati vladu, zasto svakom kapetanatu ne stavi bar nekoliko činovnika, koji poznaju dobro i hrvatski jezik (ne ovakove, koji s našim ljudima neće ni da govoru hrvatski).

Gornji pak uzorak „uzorne hrvatsine“ moralio bi se uokviriti pak razdoblju među se hrvatske pučke škole u Istri. Šteta bi bila, da se to izgubi. To mora ostati sačuvano našemu potomstvu, da bude i ono znalo, kako se je krasnom hrvatslinom pisalo ljeta Gospodinova 1902. u c. kr. kotarskom školskom vjeću u Puli pod predsjedničtvom gosp. kapetana pl. Rossetti-a.

„Čitaonica“ i „Sokol“ u Puli zaključili su mesopustnu sezonu podpuno uspješnim plesovima u svakom pogledu. I gospodarski ples Čitaonice i kraljevini Sokola izpadao tako sjajno i živahn, da se može zbilja reći, da su najljepši letošnji plesovi naših društava. Odsjek gospoja zasludiće napose svaku poluhu za svojko i požrtvovno zauzimanje okolo a preko sutra će reći: „In Italia“.

plesnih priprava. Sad bi ih mi, kad su dospjeli veseli pustni danii, potakli na ozbiljniji posao, na ustrojenje ženske podružnice družbe sv. Cirila i Metoda.

Naukovni tečaj za tajlike „Prečki posuđilnicu“. U Puli otvorili će se u prvoj polovici mjeseca marta t. g. zauzimanjem talijansko - radikalnog društva „Democrica“ naukovni tečaj za tajlike „Putki ili seoski posuđilnicu“. Tečaj će trajati oko 12 dana. Zemaljski odbor u Poreču odredio je, da će dati dvanaestotri osobi, stanujući izvan Pule, podržati za polazak toga tečaja.

Plivajući „dock“. U arsenalu vojne mornarice u Puli grade ogroman plivajući „dock“, koji će stojati oko 3 milijuna kruna; a graditi će se dve godine. Sagradjeno je više daščara, u kojih se nalaze strojevi tjerani elektricitetom. Sa objiju strana mjeseta, gdje će se graditi „dock“ metnute su kolotečine, po kojih će strojevi dovazati potrebno gradivo. Radnju će izvesti mјernici c. i kr. mornarice pod ravnjanjem jednog engleskog mјernika.

Taj ogromni „dock“ mјeriti će u duljini oko 145 metara, a dizati će do 15.000 bačava (tonelata). Stajati će na mjestu starog „docka“ za „Školjom“.

### Pokrajinske:

Veleučenomu gospodinu profesoru Franu Mateljiću, ravnatelju c. kr. gimnazije u Pazinu, prigodom njegovog promaknuća na čast zemaljskog školskog nadzora:

Oj rodoljubni nastavčike Frane!

Pazinska diko! našeg roda kras!

Zaslužena Vas eto čast dopane

S kom odlikovan ostavljate nas.

I opet tamo među Talijane  
Dušmane naše namješćuju Vas,  
Ali sad za prospjek škola naše strane  
Koristiti će nam Vas nadzorski glas.

U Vama gubi Pazin uzor-sina

Gimnazija naša zor-ravnatelja

I milog druga hrvatska družina.

Prati Vas želja svih štovatelja

Da Vas Bog živi mnogo ljeta zdrava  
Na obran naših potlačenih prava!

Pazin, 10./2. 1902. Stovatelji.

Iz učiteljskih krugova. U jednom broju od prošle god. u „Nasoj Slogi“ čitali smo iz krugova učit. pripravnika iz Kopra dopis, u kojem se dopisnik tužio, da slovenska vježbaonica ima 24 učenika a samo jednoga učitelja. Mi kažemo, da to nije dobro promišljeno, jer što bi imali reći mnogi naši učitelji u Istri, koji imadu u jednom razredu do 70, 80, i preko 100 učenika i to mužkih i ženskih a na samo jednog učitelja.

Slovenska vježbaonica u Kopru je na svojem mjestu i ima sada izvrstanu učitelja, a uzgaja djecu mnogo bolje nego li talijanska gdje su dva učitelja (gdje je bio i sin ravnatelja Marchellia), gdje se uzgajaju oni, koji življaju za slavenanskim dјanicima i profesorima.

Nadalje dopisnik veli: a hrvatska vježbaonica, koje da neima. Ali molimo vas, za koga će biti hrv. vježbaonica u Kopru? Gdje su učenici? Kad bude učiteljstvo prenese u koje druge mjesto Istru, biti će i djece i hrvatskih vježbaonica. Toliko na onaj dopis, da bude svakomu pravo.

Sada pak pokoje nova.

Prošle godine izdao je ravnatelj Marchell (starinom, t. j. u mlađosti Markelj iz sv. Vida pri Zatičini u Kranjskoj) program učiteljstva i povjest školskstva u Primorju. Na str. 91 br. 33 gdje veli o učiteljskim silama kaže: „Lochimer Alexander Zengg, Dalmatien“. Čudno, da onako učena glava nezna gdje se nalazi Senj. Barem je mogao pitati koga hrvatskog profesora ili djaka, u kojog potkrajnji je Senj. Ala, ma je mrzka Hrvatska svim podržateljem vladajućeg sustava u našem Primorju. Danas sutra, će ikogod napisati za nas, da smo u „Venezia Giulia“ a preko sutra će reći: „In Italia“.

Zastupnik Kompare interpelirao je vladu radi table na vratima učiteljista, koja je njemačko-talijanska, a nije g. za stupnik valjda znac za onu na ravnateljstvu, gdje piše samo: „I. R. Direzione“. Petar ravnateljstva je samoj njemačkoj, pečat komisije za usposobljenju samo talijanski! A znajte, da ima u tom zavodu svake godine preko 70 Slovaca i Hrvata a Talijani niti 50, Niemci pak nijednoga.

To su činjenice štor Marchelli a ne laži. To je vaša ravnopravnost? Čudno, da glasoviti Benali u Kopri imo onako veliku moć, jer, budući onako malen i sručni pred sobom držati onako velike i debele ljudi kako je g. Markelj i pl. Adolf. Koliko od nas se dičimo, da smo Slaveni, ali ovakva gospoda se srame tega imena. I talijanskim djacima govor g. Markelj rado talijanski, a s hrvatskim i slovenskim neće da govor ako ne njezinski. I to je njegov ravnopravnost!

Premještenja — na veliko! Čitali smo onomaduje u jednom trčanskom talijanskom listu ostra predbacivanja preč. g. Petroniu, kapitularnom vikaru u Trstu, što se dae nemoštilo na premještenje svećenstva trčansko-koparske biskupije, i to baš u najneugodnije doba godine. Svaki svećenik, osobito njezo mladiji, koji se nalazi u crnoj krajizi zelenih trčanskih reformatora, dobio je vojničku zapovijed, da se seli iz mjeseta do mjeseta, kada što su se njezini selli sveti apostoli. Mi smo se popitali na pravom mjestu, da li je ono predbacivanje talijanskog lista opravданo, i da li se možda nemanaš preč. vikaru krvajući radi tuga, što je u modi navaljivati na svećenstvo.

Mjesto odgovora, poslao nam je svećenik one biskupije zadnja tri broja službenog glasila one biskupije „Curia Episcopalis“ za mjesec oktobar, novembar i decembar.

Iz toga lista doznamo na svoje veliko začudjenje, da je preč. Petroniu, za sama tri mjeseca premješto preko 35 svećenika i to ogromnom tečinom Hrvate i Slovene.

Svećenik prijatelj piše nam, da su toliku premještenju u tako kratkom roku nesto nečuvena u onoj biskupiji, i da se običnim razumom nemože nikako protumačiti.

U našoj biskupiji — kaže — dogadjaja se često, da se za čitavu godinu nepremješti toliko svećenika, a sada eto u sama tri mjeseca razbacane ih po raznih stranama biskupije, u zimsko doba, na veliku štetu njihova i našeg dobrog puka.

Kad se popitasno za razloge tomu neobičnomu premještanju, rekoće nam, da se mlađe gospoda sa svojim poglavaram na ordinarijatu žure, da urede biskupiju po svoju — dok je vrieme i dok im traže vlast, jer ako dodje njim nepovoljan biskup, nebi više mogli zapovjeđati. On će nači biskupiju po talijanskom uzoru uredjenu te kao novojili morati će se bar iz početka toga reda držati. Kako vidimo, nije to umovanje nerazložno, ali recimo, da se slavensko svećenstvo biskupije uprotivi tomu talijanskemu uredjenju i da ono poželi katoličko uredjenje biskupije? E lahko za to! Starijini će se sporućiti, da drže jezik za Zubim, a mladje nepokornike razbacati ćemo amo tamo po biskupiji, da neće ni sami znati jedan za drugoga. Nebude li ni to pomoglo, imade i ostrih siba. Tko neće da sluša piskare nazovu-katoličkih listova u Trstu, okusiti će i takve sibe. Tako hoćemo mi, i tako mora da bude! — kažu danas oni. Mi smo sastavljali i slali u Rim spomenice bezuspješno, sada imademo vlast u rukama pak je pravo, da izvadjamo sami ono, čega nisu htjeli u Rimu izvesti. Evala im! Finch dura, non paua!

Malo više narodnog ponosa! Pod tim naslovom primamo iz svećeničkih kruševa biskupije trčansko-koparske: Vaše oštore ali pravedne prigovore proti gospodi na biskupsom ordinarijatu u Trstu, koja su u svoje vrieme dopisivala sa hrvatskim ili slovenskim župničkim i kapelanskim uredi, talijanski, bijaju posve opravdane i od svakog istinu ljubeđeg čovjeka odobrene. Ako itko, to moraju svećeničke oblasti, i to u prvom redu biskupski ordinarijati biti nepristrane i pravedne svim jedinaku. Talijani neka se piši talijanski, a Hrvati ili Slovencu hrvatski ili slovenski. Tako zahtjeva pravica, koja mora biti nad sve sveta svećeniku i crkvenim oblastima.

Nu ako bijahu Vaši prigovori pravedni i opravdani proti prečastnoj i veleučenoj gospodi kod ordinarijata, što ćete kazati na sliedeće, svakog svećenika ponizujuće slučajevu. Znamo naime iz pouzdana izvora, da se je našlo u novije doba, odkad vladaju naime mlađi reformatori, sa preč. Petroniom na čelu, u biskupsom ordinarijatu hrvatskih i slovenskih svećenika trčansko-koparske biskupije, koji dopisuju se biskupskim ordinarijatom u talijanskom ili njemačkom jeziku. Za životu blagopokojnog biskupa Sterka dopisivali su ti svećenici sa ordinarijatom hrvatski ili slovenski, u sada, pošto je na čelu biskupije odlučan Talijan po odgoju i čuvstvu, ti svećenici zaboravile na svoje dostojarstvo i na svoj narodni ponos u toliko, da su bacili pod noge svoje pravo, svoju čast i svoj ponos, te se dali pod kiriju mladoj i staroj talijanskoj gospodi kod ordinarijata. Nije li to žalostno i sramotno?

Stariji svećenici Istre će se, kako su se n. pr. u biskupiji porečko-puljskoj za blagopokojnog Dobrile nekoj talijanski svećenici, svomu biskupu lizati i klanjati pokazujući se prijatelji hrvatskoga pučanstva one biskupije. Čim se je veliki biskup preselio u Trst, počeli su šurovati sa talijanskim strankom, a kad je došao u Poreč biskup Flapp, stupili su otvoreno u horbu proti našemu narodu. Imena živilih i pokojnih takovih svećenika nećemo da spominjemo, ali naši rođoljubi u Puli i drugde poznaju ih dobro.

I kasnije, kad je pokojni biskup Dobrila zasjeo biskupsku stolicu u Trstu, lizali se oko njega priljetni talijanski svećenici, a čim ga je Bog pozvao k себj, skinuše sa obrazra krijući te ih i nekolikom našužu medju nojlijicima protivnici našega naroda.

Takovci svećenici, bilo Talijani bilo Hrvati ili Slovenci, koji zataje bilo i prividno ili privremeno, svoja čuvstva i svoje političko osvijeđenje radi svojih poglavara, nisu vredni ni svećeničkog imena ni stališta. Sironamuhu, neuku i nevještju čovjeku zamjerimo, ako se poniziči izpod ljudskog dostojarstva pred mogućnikom, gospodarom ili zapovjednikom, a što da kažemo o osobah nojuzvišenijeg stališta, o muževih saustalih, učenih i mudrih, koji padaju ničeće pred nješto višim od sebe, jedino radi tuga, jer imade neku vlast u ruci i jer im može podieliti neku milost, bez koje mogu oni u ostalom potpuno živjeti?

Da zaključimo ova razmatranja, koja nam se i preko volje otegoše, i da nam nebude valjalo vratiti se na ista, molimo sve one naše svećenike, kojih se ovo tiče, da se opamete i da nezaborave što su i kakvi su.

Zao bi nam bilo, kad bismo morali sa imeni na dan, pa će nas dotičnici u velike zadužiti, ako nas rieše te dužnosti, koja bi bila zaisto nemila njima i nama.

Krčko učiteljsko društvo umoljava nas, da prihvatićemo sliedeće: „Broj 45. Slavonskog predsjedništva, Zaveze avst. južnoslovenskih učiteljskih družtev Ljubljana. Da se nebi pomislilo, da i pišuće kao član „Zaveze“ mučke odobrava pisanju „Zavezinog“ glasila „Učiteljskog Tovariša“, te se tiče Istre, to je ono posje tolikih uvalžudnih opomena, a navlašito posje prekršenja obvezne date na glavnom „Zborovanju“ na Bledu g. 1901., napokon u svojoj odborskoj sjednici dne 21. siječnja t. g. zaključilo, da iz „Zaveze“ izstupi, što se ovime stavlja do znanja Tomu Slavnom Predsjedništvu“.

Iz Kaldira — občina Motovun — piše nam dne 5. t. m.: Eto je hvala Bogu, i u naše neznačno mjesto trelio se dobiti talijanska kultura. Nedavno je u našoj župnoj crkvi kršteno žensko dieće, kojemu nadješlo sladko ime Jolanda-Margherita. To dieće je nekog Petra Korjana.

Da svećenost bude veća, došao je iz Tara krstiti sam glasoviti Fulin a kumovati je došao tarski učitelj. Zlobni ljudi vele, da naš župe-upravitelj g. Franca nezna krstiti ili da nezna krstiti onako u talijanskom duhu, kao njegov drug Fulin, premda je i on Talijan.

I tako imademo sada u našem skromnom Kaldiru Jolandu-Margheritu, što neima ni svako veće talijansko mjesto. Ime Jolande sjeca nas na kćerku talijanskog kralja Viktora Emanuela, a ime Margarita na udovu pok. talijanskog kralja Umberta. Ah, da znate kako smo sada sretni i zadovoljni!

Iz Miluna, kod Buzeta, pišu nam 5. t. m.: Sada smo ga zakopali, starca — Iv. Mariju Katarinčića iz Miluna — što se bio rodio god. 1805. Sve do smrti bio zdrava razuma, a mi bi mlađi oko njega, da ga slušamo, kad bi nam pričao događaje duga svoga veka. I njegov život bio je pun — da rečemo — pustolovina. God. 1817. bi ljudi glad ovamo u Istri, govorio bi starac. Mome ocu neprestajajuće ino već da nas djecu ubije, samo da ne čuje našeg vapaja za kruhom. Nu otac se sjeli nečemu drugom. Uze mene u Trst i tamo me dječaka od 12 godina na ulici ostavi. Lutah gradom više dana umirajuće od glada, a večer stisnul glavu pod kakav portun i spaval. Iz nemoguće od gladi digne me nekog dana nečija ruka i ja se nadjoh u držutu više sirota u nekoj kući. Bio sam barem pod krovom i nadjoh komad kruha. Jednom nam se ukaze čovjek neki, pa nam stade opisivali i u zato kovati Ameriku, gdje da ima svega u izobilju. Napuštimo se s njim u Ameriku. Bili smo učvrsli poredani pred ladjom. Zadnji možda put, pogledah putem mog doma! Pred sebom 200 koračaju opazim čovjeka, koji je u nas buljio. Valjda me nije prepoznao, al sam ja njega. Bilo po 7 mjeseci da nisam oca vidio. Skočili iz hrpe, bacili se ocu oko vrata. Uze me kući. Putem mi reče, plačući od radosti, što me je naso i oslobodio robstva, u koj bi bio bao, da ga je srce bolilo, što me onako u Trstu pusti, ali što je htio! Glad je vrug! Kad kuće ne nadjoh više mile majke ni mladeg brata. Otac mi reče, da su otisli svjetom, al više ih nije bilo. Glad je i od kuće otjerao i glad ih gojegod ubi. Nitko nije o njima nikad nista čuo. Pokoj vječni starec Zamarij!

Iz Sovinjaka pišu nam: Iz svih naših krajeva obično u javnost idu većnom nepovoljne vesti: barem sada imamo priliku, aki i malo, da se nekoliko radujemo. Početkom ove godine započelo se učitvit korist naše škole; nekoji mladići, koji su svršili pučku školu i drogodišnje opetuvaranje, odlikuju se osobito. Među ove spadaju oni iz selo Pračane i Polja. Viđeći kako novine koriste, naručili su raznovrsnih listova, tako da u selo Pračane dolaze četiri lista, i to: „Naša Sloga“, „Narodni List“, „Pucki Prijatelj“ i „Dom“. Evaku vami Pračanci, samo tako naprjeć, jer vrieme, sto bude porabili čitanjem novina, sjegurno za vas izgubljeno bilo neće; čitanje će vas puno izobraziti i u svakoj četvrti stvari više razumjeti. A imade i u drugih sebih mladića, koji bi mogli slediti primjer Pračanaca, osobito par mladića iz selo Majeri, koji iz Jermanije, iz Krtobregu, Drobazine i u selu Brdi. Ima takodjer mladića, koji su svršili školu pa bi mogli prihoditi se budi na koju novinu. Nego opaža se posve obratno; učenici, čim skolu svrše, za knjige više ne mare, a kameli za novine; raspuste čitanje i zaborave sve ono, što su naučili u školi. Kasnije, kad njima gospodarstvo u ruke

pade, onda, kad bi njima trebalo dosta znati, da mogu biti valjani gospodari, toga ne znaju, jer i ono malo što su naučili bili, nemarnošću su zaboravili i onako oni su izgubili bez koristi celi polazak škole, i bezkoristno izgubljeni sav učiteljski trud. Dakle, mladići naručite novine i marljivo čitajte. Tako vam savjetuje prijatelj čitanja. Ladonja.

Kamo bi htjeli Talijani da se hrvatski gimnazij iz Pazina prenese? Govore neki, a i u našem listu, u predsjednjem broju bilo je rečeno, da je Rizzi predlagao, da se hrvatski državni gimnazij prenese iz Pazina u Kastav. Kako nam javljaju iz najpouzdanijega vrijeđa, nije istina, da je Rizzi predlagao da bi se gimnaziji prenesao iz Pazina u Kastav. Pišu nam to ljudi, koji su prisustvovali u proračunskom odboru, koji su čuli i čitali resoluciju Rizziju. Ona je doslovno zabilježena u zapisniku sjednice proračunskoga odbora: U njoj nejma govor nego o premještanju gimnazija iz Pazina. Kamo? Neznoju ni sami. Kad je zast. Povše u proračunskom odboru upitao Rizza, upao mu u rieč, kamo bi htjeli da se gimnaziji premjesti, odgovorio je Rizzi: Ne znam, to je stvar viade, i Slavena i — Talijana.

Obliteljska nesreća. Iz Kastva nam piše dne 12. t. m. da je preminuo u susjednom selu Rubeši zakon deljeg poboljšanja providjen sv. Oktaviju za uničevanje Fran Rubeša Plovanić, čestili naš posjednik i rodoljub. Svojom marljivošću i svojim poštenjem stekao si je naš pokojni Frane liep imetak započevši svoj kljesarski posao praznim žepom ali dobrom i odlučnom voljom. Danas ostavlja u Voloskom svojim vrednim sinovom veliku kljesarsku radionicu i poštenu imenju. Vredna muža bila lahka domaća gruda a njegovim mlinim naše iskreno sačešće. Počinje u miru!

Mladići za biskupski konvikt u Trstu. Tečajem prošle godine potužili smo se u ovom listu opetovo na nepravdu, koju nanaša uprava biskupskog konviktla u Trstu našemu jeziku i našemu narodu, tim, što prihvatiće svoje ratične o mladodicima samo u jedino spasujućem talijanskom jeziku.

Dokazali smo iz rečenih računa opetovo, da potiču ti mladodicu skoro izključivo od hrvatskih i slovenskih župa i kapeljanija, ili od hrvatsko-slovenskoga pučanstva Istre. Talijani Istre i Trsta nemare za taj konvikt, jedno, što nije čisto talijanski, a drugo, što imaju u Kopru svoj čisto talijanski biskupski konvikt, za koji doprinose župe, občine, gradovi, zemaljski odbor i vjernici, te iz kojega izlaze mladići zadojeni i odgojeni u radikalno-talijanskom duhu.

Mi Talijanom nemamo zamjeriti, da odgajaju u biskupskom konviktu u tom duhu svoju mladost, jer imaju oni sani upravu u rukuh, premda doprinose žanju i naše župe i kapeljanije, i naši vjernici i naši občinici ili gradjani, koji se nalaze pod talijanskim upravama. Tim više nas boli, da se uprava biskupskog konviktka u Trstu služi talijanskim jezikom, kao da nebi znala, da je taj konvikt zamislio i ustrojio nezaboravni daš Dobrica i kao da nezna, da pritiču žanji mladodicu pomajviše od crkava i vjernika hrvatskih i slovenskih.

Da se osvjeđe na vlastite oči ti dobrotinjelik biskupskog konviktka u Trstu, kaku se rečena uprava malo obzire na naše opomene, a još manje na svoje dobročinitelje, dajemo im eto do znanja: talijanski sastavljeni račun o tom konviktu od 1. septembra do 15. decembra 1901. Tako će doznačiti Talijani Brezovog brda, Zajelšja, Podbeže, Erjavča, Javorja, Račica itd. da su gospodina na upravi biskupskog konviktka u istinu primila njihove mladodare.

Eto dakle tog glasovitog računa: „Obzajeni pel convitlog diocešano dal 1. Settembre al 15. Decembre 1901.“

